herpy

KOPPARÖDLOR

Chinese Crocodile Lizard

Shinisaurus crocodilurus

Shinisaurus crocodilurus är en sällsynt, halvakvatisk ödla från svala, fuktiga skogar i södra Kina och nordöstra Vietnam, med rader av benfjäll på rygg och svans som en krokodil. Den blir omkring 40 cm, sitter på grenar över vattnet och låter sig falla i vattnet vid fara. Den kräver ett stort akvaterrarium med svalt, rent vatten, god ventilation och vintervila.

Familj: Shinisauridae

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**35-46 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**15-20 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Trädlevande och semiakvatisk**
Biotop	**Regnskog och våtmark**
Svårighetsgrad	**Expert**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**110 × 50 × 60 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**22-28 °C**
Värmeplats	**30-35 °C**
Temperatur, natt	**16-20 °C**
Luftfuktighet	**60-80 %**
Vatten	**Akvaterrarium** djup 15-20 cm
Vattentemperatur	**18-22 °C**
UVB	**Rekommenderas** Fergusonzon 2
Vintervila	**10-15 °C** 12-16 veckor
Föda	**Insekter, ryggradsdjur och maskar/sniglar**
Hålls	**Ensamma, parvis eller en hane med flera honor**

AVEL

Fortplantning	**Levandefödande**
Könsmogen	**36 mån.**
Kullstorlek	**2-12 ungar**
Kullar per år	**1**
Dräktighet	**240-270 dagar**

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga I**
EU-bilaga	**Bilaga A**
IUCN	**Starkt hotad (EN)**

Om arten

Shinisaurus crocodilurus är en medelstor, tätbyggd ödla med kort huvud, kraftiga ben och en lång, hoptryckt svans. Rygg och svans har rader av förstorade, benartade fjäll som påminner om en krokodils. Grundfärgen är brun till olivgrön, ofta med ljusa och mörka tvärband och rödaktiga, orange eller gula färger på hals och huvud. Hanarna är som regel mer färgstarka än honorna, särskilt under parningstiden, men könen är svåra att skilja åt.

Den totala längden är 35-46 cm, och de flesta vuxna djur ligger omkring 40 cm. Arten är den enda i familjen Shinisauridae, en gammal linje som tidigare räknades till Xenosauridae. Den beskrevs 1930 av Ernst Ahl, och släktnamnet hedrar den kinesiske biologen Sin Shu-szi, som deltog i den kinesisk-tyska expeditionen som hittade arten. Två underarter är kända: *S. c.*

crocodilurus i Kina och *S. c. vietnamensis* i Vietnam.

Arten är långsam och stillsam och tillbringar det mesta av tiden helt stilla på en gren. Den simmar bra och kan stanna under vattnet i många minuter. Blir den skrämd låter den sig falla från grenen ner i vattnet. Den är hotad i naturen och sällsynt i handeln, och djur i fångenskap härstammar från ett litet antal uppfödda linjer.

Utbredning och livsmiljö

Shinisaurus crocodilurus finns i få, spridda bestånd i södra Kina, i provinserna Guangxi, Guangdong, Guizhou och Hunan, och i nordöstra Vietnam i provinserna Quang Ninh och Bac Giang. De återstående kinesiska bestånden lever framför allt i Guangxi och Guangdong, i små, åtskilda livsmiljöer.

S. c. vietnamensis är bara känd från ett litet område runt berget Yen Tu i Quang Ninh och Bac Giang. Arten är upptagen som starkt hotad (EN) på IUCN:s rödlista, och de vilda bestånden har minskat kraftigt på grund av insamling och förlust av livsmiljöer, framför allt skogsavverkning.

> **Naturlig utbredning:** Kina och Vietnam.

LIVSMILJÖ

Shinisaurus crocodilurus lever längs klara, långsamma bäckar och små dammar i subtropisk, städsegrön lövskog i backiga och bergiga områden. Stränderna är tätt bevuxna, och djuren sitter på grenar som hänger ut över vattnet. Hela livet är knutet till vattnet: djuren sitter och väntar på byte från grenen, och när de blir skrämda låter de sig falla ner i vattnet. Varje damm eller bäck har ofta bara ett djur.

Klimatet präglas av monsunen med varma, fuktiga somrar och svala, torra vintrar med enstaka frostnätter. Regnet faller mest på våren och sommaren. På vintern går djuren i vintervila. I fångenskap söker de sig på sommaren ner i vattnet för att undvika överhettning, och på hösten sitter de på grenar för att hitta värme.

Födan är daggmaskar, spindlar, gräshoppor, räkor, grodyngel, små fiskar och då och då grodor och ödlor. Arten är levandefödande; parningen sker i augusti, och ungarna föds följande vår.

Läs mer: Uppfödning av grodyngel Läs mer: Vintervila och årstider

Skötsel

TERRARIET

Ett vuxet djur behöver ett akvaterrarium på minst 110 × 50 × 60 cm (längd × bredd × höjd), ett par minst 150 × 50 × 60 cm. Vattendelen ska fylla det mesta av botten. Djuret rör sig inte mycket, men använder alla delar av terrariet, och det klättrar bra, så extra höjd ger plats för fler grenar.

Ett vattenlager på 15-20 cm räcker för att ett vuxet djur ska kunna stå på bakbenen med huvudet över vattnet. Är vattnet djupare ska det finnas vågräta eller sneda grenar där djuret kan vila med kroppen i vattnet och huvudet över. Djuret kan fastna mellan kork, stenar och grenar under vattnet, så inredningen ska ta hänsyn till det. Placera grenar, kork och växter över vattnet, så att djuret kan låta sig falla ner i det. En solplats av skiffer på pelare i vattnet och blomkrukor med jord som står i vattnet ger landdelar. Korkrör kan stå delvis i vattnet utan att mögla.

Ventilationen är avgörande: använd nät på två motstående sidor eller en liten fläkt, eftersom stillastående, fuktig luft ger hudsvamp, särskilt hos ungar. Djuret ska kunna torka helt någonstans, och landdelens botten och gömställen får inte vara ständigt blöta.

Läs mer: Värme och temperatur

TEMPERATUR

Solplatsen ska ha en yttemperatur på 30-35 °C, och luften i resten av terrariet är 22-28 °C på dagen. På natten sjunker temperaturen till 16-20 °C; nattemperaturen är en uppskattning. Vattnet ska vara svalt, 18-22 °C och helst omkring 20 °C. Arten tål värme dåligt: hudsår förekommer oftare vid högre temperaturer, och dräktiga honor som hålls för varma föder för tidigt. Stiger rumstemperaturen över omkring 27 °C på sommaren kyls vattnet genom att en del av det byts mot kallt vatten.

Vintervila rekommenderas i 12-16 veckor vid 10-15 °C. Bara friska djur med en fylld svansrot går i vintervila. Från september minskar aptiten; solplatsens temperatur och dagslängden sänks gradvis tills ljuset är helt släckt. Djuret ska ha fastat i minst två veckor innan det läggs i en låda med 20-30 cm fuktig jord och mossa, en vattenskål och ett korkrör. Lådan står först ett par dagar vid omkring 15 °C med lite dagsljus och flyttas därefter till ett mörkt rum vid 10-15 °C. Vattnet i skålen byts regelbundet, eftersom djuret kan vakna och röra sig. Efter vintervilan ställs lådan i rumstemperatur, och djuret vaknar inom två dygn. Därefter höjs dagslängden och temperaturen gradvis.

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luftfuktigheten är hög, 60-80 %, eftersom det mesta av botten är vatten. Det ska normalt inte duschas extra, men djuren blir aktiva av konstgjort regn. Landdelen och gömställena ska kunna torka ut, eftersom en ständigt blöt botten ger hudproblem och svamp. God ventilation är viktigare än hög luftfuktighet.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

VATTEN OCH VATTENKVALITET

Vattenkvaliteten är avgörande. Använd ett kraftigt filter, till exempel ett externt filter med keramiska ringar, filtersvamp och filterull, och låt det gå i omkring en månad innan djuret flyttar in. Rengör filtret bara grovt, och bara när genomströmningen minskar, så att bakteriekulturen bevaras. Sug regelbundet upp smuts från botten och ta bort smuts från vattenytan. Använd kranvatten behandlat med vattenberedare och byt en del av vattnet varje vecka. Vattnet ska vara omkring 20 °C och får inte bli varmare än omkring 27 °C. Kalkavlagringar på glaset tas bort med utspädd citronsyra.

LJUS OCH UVB

Arten är dagaktiv och sitter på grenar och stenar över vattnet, men solar sig bara en kort stund i taget. UVB rekommenderas i Ferguson-zon 2: en kombinerad värme- och UVB-lampa (metallhalogen eller kvicksilverånga) eller ett UVB-rör över solplatsen med ett UV-index på 2-3 vid djurets huvud. Avståndet mellan lampa och djur beror på lamptypen och kontrolleras med en UV-mätare. Arten kan leva med svag eller ingen UVB, men UVB är den säkraste lösningen. En halogenspotlight kan användas som extra värmekälla vid solplatsen. Ljuset är tänt 10-13 timmar om dagen, längst på sommaren, och släcks helt under vintervilan.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Shinisaurus crocodilurus är köttätare och tar både landlevande och vattenlevande bytesdjur. Daggmaskar är en bra grund för kosten. Ge dessutom syrsor, gräshoppor, kackerlackor, silkesmaskar och vaxmott-larver och i vattnet små fiskar och räkor. En nyfödd mus ges högst då och då. Pudra insekterna med kalcium och ett vitamin- och mineraltillskott vid några av utfodringarna, och gut-loada insekterna ett dygn före.

Ungar matas dagligen med små insekter och daggmaskar, vuxna 2-3 gånger i veckan. Djuret kan vara kräset och slutar ofta äta före vintervilan och kommer långsamt i gång igen efteråt; en del slutar också medan det fortfarande är varmt och ljust. Är djuret vaket och aktivt och svansroten fylld är det normalt. Går djuret ner i vikt, eller blir svansroten tunn, kan det finnas en annan orsak, och då ska en veterinär undersöka det.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

BETEENDE OCH HANTERING

Shinisaurus crocodilurus är lugn och kan bli tam, men den är inget djur för hantering. Vissa djur går lugnt upp på handen, andra flyr, och ett bett är kraftigt. Flyttningar stressar djuret, och ett stressat djur bör inte flyttas.

Arten är territoriell. Hanar kan slåss, och en hane kan stressa en hona med upprepade parningsförsök. Vuxna hålls ensamma, som par eller som en hane med flera honor i ett stort terrarium, under uppsikt, och djuren separeras vid aggression.

Hudömsningen sker sällan och kan ta flera dagar, och huden hamnar ofta i vattnet. Drar det ut på tiden kan djuret mjukas upp i vatten, och resterna tas försiktigt bort.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Könen kan inte skiljas åt hos små ungar. Hanarna har oftast kraftigare färger, men inte alltid, och honorna har ett något mer avlångt huvud; mätt på huvudets proportioner har man rätt ungefär 9 gånger av 10. Det föds ungefär lika många hanar och honor. Djuren blir könsmogna vid omkring 3 års ålder. Sätt bara ett djur i avel när det är fullvuxet, i god kondition och har

haft en vintervila.

PARNING

Parningen sker i eller vid vattnet i augusti. Hanens färger blir kraftigare, och han nickar med huvudet och närmar sig honan. Vid parningen biter han henne i nacken och lägger sig över henne. Ett par kan hållas tillsammans, men hanen kan störa honan med för många parningsförsök, och då ska de separeras. Alternativt hålls honorna ensamma, och hanen sätts in i tur och ordning. Honan ska få rikligt med foder både före och efter parningen.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Arten är levandefödande. Honan föder 2-12 levande ungar, i genomsnitt omkring 6, i april och maj, och stora honor får fler ungar än små. Hon föder högst en gång per år. Ge henne ro och en plats där hon lätt kan ta sig upp ur vattnet, och flytta henne inte när förlossningen närmar sig. Honor som hålls för varma på vintern kan föda redan på hösten eller vintern, och de för tidigt födda ungarna dör oftare. Håll därför temperaturen i den svala änden.

INKUBATION

Arten är levandefödande, så det finns ingen ruvning. Dräktigheten varar upp till 9 månader, från parningen i augusti till förlossningen i april-maj, och vintervilan ligger mitt i den. Ungarna är fullt utvecklade vid födseln och mäter omkring 35 mm från nos till kloak.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna är mycket känsliga för hudsvamp och dålig luft, så de behöver ett terrarium med god ventilation och rent vatten. Inred det som för vuxna, men med lägre vattenstånd. Mata dagligen med de minsta insekterna och små daggmaskar. Håll ungarna åtskilda från de vuxna, och ta bort de andra ungarna om en blir mobbad eller biten, i stället för att flytta den svaga, eftersom flyttning stressar.

Hälsa och vanliga misstag

Arten är härdig när uppställningen är rätt, men den är känslig för fuktig, stillastående luft och för höga temperaturer. De typiska problemen är:

- Hudsvamp och hudsår, särskilt på fötterna, vid dålig ventilation, hög värme och en ständigt blöt landdel. Det är det vanligaste problemet, särskilt hos ungar, och kräver veterinär.
- Sjukdom vid för kallt vatten eller för kalla nätter utanför vintervilan.
- Problem med hudömsningen om djuret inte kan torka ut.
- Aptitlöshet, som också kan bero på stress och inte alltid har med vintervilan att göra.
- Inälvsmask och andra parasiter hos nyinköpta djur. Nya djur hålls i karantän.

Ett friskt djur är vaket och aktivt och har en fylld svansrot. Kräldjur döljer sjukdom, så kontakta en veterinär med erfarenhet av kräldjur om djuret går ner i vikt, inte äter utanför vintervilan eller får förändringar i huden.

Läs mer: Karantän och hygien

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.